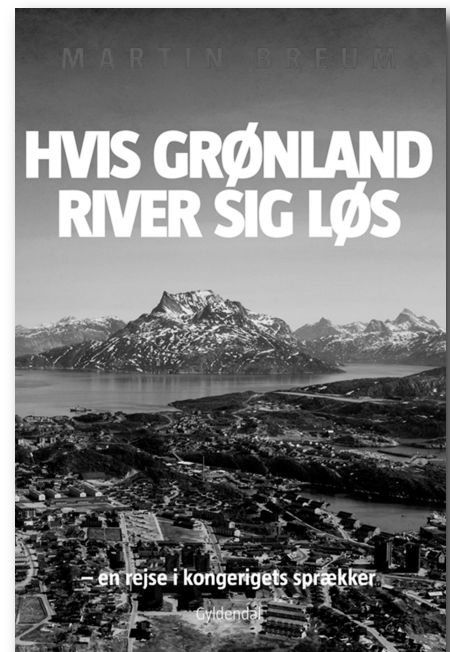

Anmeldelse af Steven Arnfjord¹⁾

UNDERHOLDENDE OG DRAMATISERENDE BOG OM GRØNLANDS FREMTID

Martin Breum:
HVIS GRØNLAND RIVER SIG LØS.
– en rejse i kongerigets sprækker.
Gyldendal 2018.
252 sider. 299,95 kr.

Martin Breums seneste bog om Grønland landede tidligt på mit skrivebord. Det var Breums fortsatte analyse af Grønlands position i Rigsfællesskabet – og dels en indre og ydre debat om selvstændighedsspørgsmålet som har fyldt betydeligt i danske og grønlandske medier.

Forfatteren har haft adgang til et beslutningsdygtigt segment med skarpe holdninger til spørgsmålet om Grønlands selvstændighed. Dette mixes med en snowball-journalistisk tilgang til dels de bonede gulve og i et vist omfang de almindelige dødelige i Grønland.

Men lad os starte med selve modtagelsen af bogen.

Kollegaerne næsten råbte: ”Har du allerede fået den? Hvordan har du fået den?” Alle var meget begejstrede. Kollegaerne havde fulgt Breums arbejde temmelig intenst og læst hans bøger, artikler og deltaget på arktiske konferencer, hvor Breum havde været konferencier. Martin Breums nye bog ”Hvis Grønland river sig løs” var en hot ticket. Den landede først hos boghandleren Atuagkat to uger senere, ovenikøbet var der lige udskrevet

valg. En mere perfekt timing kunne man som journalistforfatter til en bog om netop Grønlands politiske fremtid næppe ønske sig. Jeg blev varslet, at bogen tilsvarende de forrige bøger nok ville være sådan lidt hurtig i analyserne. Jeg var altså bagud på knowhow om forfatterskabet. Kollegaerne fik lov til at låne min bog til gennemlæsning før mig. Så fik jeg muligheden for at sætte mig lidt ind i Breums tidligere forfatterskab – særligt med bogen *”Balladen om Grønland”* (2014) og en række af hans artikler.

De kollegaer, der var vilde og blodige over bogen, er ikke vokset op i Grønland. Men de lød som fans og én scorede endda senere Breums autograf til en book signing i føromtalt boghandel. Deres rosede bemærkninger om velskrevethed og den respektindgydende adgang til den næsten ophøjede ex-ambasador og nu udenrigsembedsmand Peter Taksø-Jensen står derfor i det lys.

På bogens forside er tre af mine barndoms-nabolag synlige – endda med et tydeligt krigsskib lige bag Iiminaq (bydel). Symbolikken er tyk og henviser fint til de militære perspektiver, der løber igennem Breums behandling af selvstændighedsdebatten.

”Hvis Grønland river sig løs” er godt skrevet – og fængende. Den kan tilgås som en føljeton, men den er rigeligt oplysende til også at stå alene.

Der er dog nogle forbehold. Det er ikke fair overfor forfatteren, men det vil også være urimeligt ikke at nævne det i anmeldelsen. Forbeholdene er overvejende overfor de danske distancejournalister. En særlig sten i skoen var dels et kikset oplæg på Hotel Arctic i Ilulissat i 2009 af Kim Bildsøe Lassen – og naturligvis de evindelige alt for hurtige indslag med overskrifter som *”Flugten fra Grønland”*. Titelretorikken er genkendelig i Breums titler *”Balladen om Grønland”*, *”Hvis Grønland river sig løs”* – og efterfølgeren som måske kommer til at hedde *”Farvel til Grønland”*.

Fra et overvejende konservativt perspektiv bliver man klædt bedre på af Breums bog. Det er positivt, hvis man altså hælder til de krampagtige overbevisninger om at, hvad end vi taler om free associations²⁾ (*en agenda der allerede i 2014 fremføres af Breum via Minik Kleist*), eller om det er Taksø-Jensen-udgaven af en føderation, så bevares relationen til Danmark.

For lidt af energien i bogen bruges reelt på spørgsmålet, om dette forandrer den sociale virkelighed for de 50 mennesker, som ugentlig står i suppekøen i Nuuk – eller for de familier som er sat på gaden og

jages rundt af systemet i midlertidige genhusninger, eller for de 440 mennesker med grønlandsk tilhørsforhold som er hjemløse i Danmarks gader.³⁾ Ej heller for den store del af befolkningen som kun har folkeskolen som højeste uddannelsesniveau.

En grønlandsk statsdannelse forandrer ikke positivt på vores sociale realiteter – faktisk muligvis tværtimod.

Hvor er den almindelige sociale stemme i bogen? Hvor er interviewet med HP i Brugsen, med Tove som har startet en frivillig besøgstjeneste-ordning – eller med Karl som ønsker sig selv til Danmark, fordi han ikke kan få et sted at bo herhjemme. Det er almindelige folks levestandard, der er på spil i denne debat – og deres stemme er noget fraværende i bogen.

I både *”Hvis Grønland river sig løs”* (2018) og *”Balladen om Grønland”* (2014) gives der stemme til to overordnede segmenter. Det første segment gælder striben af overvejende dansk bosiddende, admiraler, politologer samt konservative og liberale eks-ministre og kolonifornægtende historikere. Gruppen har måske højst en karrieremæssig berøring med Grønland. Få af dem har nogensinde selv betalt en flybillet til Grønland. De kommer her alene i betalt tjenesteøjemed. Det er, hvad jeg vil kalde et *”No Stake In Future”*-segment. Deres livsverden forandres næppe af, hvilke skridt Grønland foretager sig. Dette segment sættes overfor en politisk grønlandsk elite bestående hovedsageligt af (eks)-siumut-overvejende-nordgrønlandsk-funderet-politikere, som alle er over 50 år. Der taler for snarlig selvstændighed – dog med varierende tidshorizont.

Med, undskyld selvmodsigelsen, kamuflerede fravalg og snørklede prosaiske anvendelser af superlativer, fremstilles måske utilsigtet en analyse om Grønland, hvor vi konsekvent hører om *dem* og *os*.

Det er danskeren, og det er grønlanderens.

Det er den aldrende slidte rille om det postkoloniale offer overfor den tilbageskuende historieglorificerende stormagt.

Det er noget forvrøvlet sludder.

Det er pudsig, at Breum i snakken med alle de konservative historikere (her medtælles Bo Lidegaard), som Breum selv ynder at benytte som reference, aldrig får sat de indre stratifikationer i Grønland til synderlig debat. Vi har rigeligt med klasseforskelle, som dog også rundes hist og pist med blandt andet henvisning til en veluddannet middelklasse. Det han kalder latte-drikkerne fra cafe Pascucci i Nuuk.

Den veluddannede middelklasse trækker væk fra de mere end 50% af de 25-34-årige, som kun har en folkeskoleeksamen – og sådan vil det fortsætte frem mod 2040 ifølge Grønlands Økonomiske Råd⁴.

Det andet segment, som kun får en begrænset stemme i bogen, er alle under 40 med masser af fremtid, små børn og med ”*Immediate Stakes In Future*”. Det er ikke meget, vi hører til socialister som Sara Olsvig og Egederne fra Sydgrønland. Der kunne også have været inputs fra historikeren Jens Heinrich. Her havde læseren så fået en analyse af, hvorledes en grønlandsk elite historisk tog del i efterkrigstidens teknokratiske planlægning⁵.

Der er dog et mindre fokus på de unge – og det er noget af det, der redder bogen og gør den læseværdig. Det er skønt at læse om Niviaq Korneliussen. Det er fedt, og vi får stærke citater. De to delvis unge lærere fra Sisimiut understøtter også stemmer, som er væsentlige – men det fylder for lidt i bogen.

”*Immediate Stakes In The Future*”-segmentet bliver underrepræsenteret, og med underrepræsentationen følger en misvisende generalisering. Det er bestemt tilladt at generalisere i journalistiske bøger, men at lade Niviaq Korneliussen parafrasere over at mange af hendes yngre venner i Nuuk har arvet en vrede, og at vennerne kun ser rige danskere i store biler og huse – det er crazy talk. Det er rigtigt, at Korneliussen siger, hvad hendes venner ser. Men har vennerne ret i deres antagelser?

I Nuuks elitekvarterer bliver der talt grønlandsk i langt størstedelen af alle de store huse på fx vejene: Niels Hammekensvej Aqquataa, Fjeldvej, Saqqarlernut, Iimannaq og Akeq.

Det etniske rod forstyrrer gevaldigt i bogen. Det fodres med en lummerpopulisme, som akkompagneres af direkte uddrag af Thorkild Kjærgaards kolonifornægtelser – der optræder helt på linje med David Irvings tosserier. Breum skynder sig dog at lade kolonifornægtelserne efterfølge af paragraffer, hvor han kommer med følgende udtryk: ”*Du milde hav. Det er stærk kost!*”⁶.

Det, der er stærk kost, er den omgang mikrofonholderi, som gennemføres overfor de überkonservative historikere. Antagonisten bliver så Vittus Qujaukitsoq (i ”Balladen om Grønland” var det Aleqa Hammond), som kaldes en politisk elev under læremesteren Lars Emil Johansen⁷. I andre situationer lytter Breum og forsøger at indskyde kritiske spørgsmål, som dog ikke altid formår at nuancere interviewpersonen. F.eks. når Royal Arctic Lines

direktør citeres for kritiske røster om det bedre borgerskab. Den Mærsk-udlærte direktør havde jf. virksomhedens 2017 regnskab selv en årsløn på 3.060.000 kr.⁸ Det er 12 gange gennemsnitsindkomsten i anno 2016.⁹ Så, ind imellem benytter Breum en journalistisk optik og tilgang, som godt kunne tåle at komme forbi den lokale brillemand.

Det har derfor til tider været vanskeligt at følge den journalistiske fortælling. Der er meget snowball-effekt, hvor Breum træffer folk i en eller anden sammenhæng og bliver inviteret på kaffe til et efterfølgende interview. F.eks. hans interview af Lyberthbrødrene der udveksler uenigheder via en social medieplatform over selvstændighedsspørgsmålet.

Det skal dog være sagt, at det er en underholdende og dramatiserende bog. Afsnittet om Qaanaaq og hele Arctic Contractors affæren er god underholdning – og med fin baggrund i hvad det egentlig var, der gik galt med servicekontrakten af Thule-basen.

Breum skriver konsekvent levende med empati for alle de synspunkter og de mennesker, som han har truffet i forbindelse med det unægteligt meget store arbejde, der er lagt i bogen.

Steven Arnfjord er sociolog (RUC), ph.d. i arktiske samfundsforhold fra Ilisimatusarfik, lektor og leder af afdeling for samfundsvidenskab. Han er opvokset i Nuuk, hvor han bor sammen med sin familie.

NOTER:

1. Tak til verdens flinkeste svoger Per Arnfjord for korrekturlæsning.
2. En selvvalgt styreform, som f.eks. blev indgået mellem USA og Puerto Rico i 1980erne, hvor USA forsat støtter Puerto Rico til at blive budgetmæssig selvhjulp. Der er i formuleringen tale om to selvstændige regeringer i et gensidigt samarbejde <https://www.state.gov/documents/organization/173999.pdf>
3. Det er noget Breum kender lidt til, selv om han sad og småsov, han var sikkert jetlagget men småsov gjorde han, under et folkemøde om hjemløshed på Kofoed Skole i Nuuk i november 2017.
4. <http://naalakkersuisut.gl/da/Naalakkersuisut/Nyheder/2017/09/1409-Oekonomisk-Raads-Rapport>
5. Heinrich, J. (2012). *Eske Brun og det moderne Grønlands tilblivelse*. Nuuk: Naalakkersuisut.
6. Breum 2018, Side 39
7. Breum 2018, Side 216
8. www.ral.dk/media/779188/ral_aarsrapport_2017_web.pdf s.31
9. <http://www.stat.gl/publ/da/IN/201701/pdf/2016%20Indkomststatistik.pdf>